

Johanna Lehto-Vahtera, *Elämäntarinalehti*:

2+2+5+5

- Pienviljelijän tunteet -

Pienviljelijä August Pyölniitun (ja hänen kahden sisarensa) koti/museo Paimiossa on jäänyt paikoilleen hänen kuolemansa jälkeen 1979. Koti oli jäänyt vaille asukkaita jo 1970-luvun puolivälissä, jolloin August ja hänen nuorempi sisarensa Olga muuttivat kunnalliskotiin. Augustin huoli kirjallisen jäämistönsä säilymisestä sekä haave elämäntyön saattamista laajempaan tietoisuuteen oli hänen mielessään päällimmäisenä. *"Kuolleesta henkilöstä ei oikein pääse sanomaan, että kukas kissan hännän nostaa, jos ei kuolema sitä nosta. Ja silloin tulisikin sanotuksi eräs historian totuus. Sangen monelle onkin käynyt juuri niin, että vasta kuoleman jälkeen on heihin kiinnitetty vakavampaa huomiota. Sitte kyllä näkyy ihmisillä riittävän aikaakin. Perustetaan oikein seura jonka tarkoituksena on koluta kaikki mahdolliset paikat mistä voisi löytää jonkun sinänsä merkityksettömän kirjeen tai muun sellaisen jäämistön..."* (1949) *"Heikko toive minulla on, että ehkä sittenkin joku näitä joskus lukee, vaikka sellainen toive onkin tosiasioiden vastaista. Kannattaako lohdutella itseään sillä, että Kuolleen meren käärojä alettiin lukea vasta parin vuosituuhannen jälkeen.]—[Pääsyynä näihin naputteluihin on kuitenkin on niistä koitua sielun rauha. Vaikka onkin syytä uskoa, ettei näitä kukaan lue, niin jo se mahdollisuus, että niitä kuitenkin joskus luetaan, synnyttää sellaisen tyydytyksen, että on tässäsuhteessa täyttänyt velvollisuutensa totuutta kohtaan..."*(1965)

Tarkastelen tässä kirjoituksessani museon originellin päähenkilön persoonaa lähinnä päiväkirjojen valossa ja yritän tuoda julki Augustin, "Aku", ajatuksia tunne-elämästä ja ihmissuhteista. Miestä kutsuttiin lempinimillä Aaku tai Aku, joista viimeksi mainittu on luontunut omaan käyttööni. Olen tutustunut Pyölniitun sisaruksiin heidän kodissaan vuodesta 1991 lähtien, jolloin aloin hoitaa museota. Samalla on auennut mahdollisuus lähestyä näitä ihmisiä esineistön, kertomusten ja lehtiartikkeleiden välityksellä. Akun kohdalla erityisesti hänen kirjallisen jäämistönsä kautta. Into Salvella on kuvannut Pyölniittujen kodissa kaitafilmielokuvan vuonna 1972, valokuvia on vain muutama. Oma suhteeni Akuun on tiivistynyt erityisesti arkiston järjestämisen kautta. Olemme molemmat Paimiolaisia, olin 14-vuotias Akun kuollessa. Tiedän nimeltä tai omakohtaisesti henkilöitä, joita Akun päiväkirjoissa mainitaan. Samaistuminen Pyölniitun elinympäristöön on mahdollista.

Aku oli hyvin ahkera kirjoittaja, jonka tuotannon lukeminen on aikaa vievää puuhaa. Minun on mahdollista tavoittaa Pyölniittujen elämästä vain otoksia sieltä ja täältä, mutta museon kokoelmat ovat laajat ja ne muodostavat suhteellisen ehjän kokonaisuuden. Koti on oikealla paikallaan ja se kommunikoi museona saman kylän kanssa, jonka asukkaita Pyölniitutkin olivat. Mieleeni on hahmottunut kuva, josta voin nähdä mitä se (minulle) esittää. Menneisyyteen ei museonkaan avulla voi palata, joten koko kuvaa en saa tuoduksi näkyviin milloinkaan. Kodissa on esineistöä 1800-luvulta 1970-luvulle saakka. Niistä on

syntynyt ainutlaatuisia elämän kerroksia, joista yksikään ei erotu selkeästi erilleen muista. Esineiden arvo ei ole niiden iässä, vaan yhteydessä tähän kotiin.

Imönöp väapo

Ihmisen elämänvaiheita voi kertomalla asettaa järjestykseen monin tavoin. Aku kirjoittaa mielessään olevista asioista, siten hän saa ne mielestään ja toisaalta kirjoittaessa syntyi uusia ajatuksia. Päiväkirjan rakenne kertoo kirjoittajan henkilöllisyydestä. Päiväkirjan kirjoittaja päättää yksin, mitkä asiat hän kertoo ja miten. Lukija on tämän asetelman varassa ja voi laajentaa tietämystään henkilöstä ottamalla selvää kirjoitusten aiheista, keskustella aikalaisten kanssa, havainnoimalla päiväkirjan kirjoitustyyliä ja sen fyysistä muotoa eri elämänvaiheissa. Tietoja ”rivienväleistä”, kertomatta jätetystä, on mahdotonta saavuttaa. Yksityinen historiankirjoituksen suikale, päiväkirja, määrittää ajan ja tapahtumien arvojärjestyksen omalla tavallaan. Yhteiskunnan suuret tapahtumat, kuten sodat, voivat näyttäytyä vain vähäisinä mainintoina yksityishenkilön kertomuksessa.

August Pyölniitun perheen muodostivat vanhemmat ja kaksi nuorempaa sisarta. Lapset eivät lentäneet pesästä, vaan perhe pysyi yhdessä, mutta kutistui kuolemantapausten johdosta. Päiväkirjoissa kuuluu August Pyölniitun ääni nuorena ja vanhempana, pienviljelijänä, ajattelijana, keksijänä, tähtitieteen harrastajana, yhdistysaktiivina, ujona miehenä, yksinäisenä kulkijana. Ensimmäiset sivut Imönöp väapo –sarjaan on kirjoitettu vuonna 1910 23-vuotiaana ja tietojeni mukaan sen viimeinen sivu vuonna 1974, jolloin hän yhdessä sisarensa Olgan kanssa muutti kunnalliskotiin. Merkkillinen otsikko kertoo Akun viehtymyksestä keksintöihin. Salakirjoitusta luetaan vaihtamalla kirjain niitä aakkosissa seuraavaan kirjaimeen. Otsikko avautuu sanapariksi Elämän työ. Samaan tapaan rakentuu sarjan alaotsikko Selleyt... = Rakkaus...

Päiväkirja etenee järjestelmällisesti alusta lähtien. Otsikko on kirjattu sivun alkuun keskelle. Sivut on numeroitu ensimmäisestä sivusta alkaen juoksevasti vasempaan ylälaitaan. Oikeaan ylälaitaan on merkitty päiväys. Kellonajan ylös kirjaamisen Aku aloittaa vuonna 1915 luopuu siitä Tapa kertoo kirjoittajan täsmällisyydestä ja kurinalaisuudesta. Hän arvelee ajan merkitsemisen olevan kiintoisaa lukijalle, koska sen avulla voi arvioida eri vuorokauden aikoina tehdyn työn laatua. (1915) Ajanmääre kertoo työpäivien pituudesta ja konkretisoi kirjoittajan ajoittaiset kommentit väsymyksestä tai ajan puutteesta. Työtä oli liikaa; maanviljelys oli hoidettava, vaikka henkinen työ tuntui tärkeämmältä. Talvikausina maatöiltä jäi enemmän aikaa, mutta mm. heikko valaistus oli rasitteena. Paperistakin oli pulaa, laskelmia ja muistiinpanoja syntyi myös kaupan käärepapereihin, jopa karamellipapereihin. Alkuvuosien 1910-1922 Aku kirjoittaa käsin foliokokoisille arkeille, joista siirtyy kirjoituskoneen käyttäjäksi koneella. Harjaantuminen kirjoittamiseen näkyy sivuilla nopeasti, käsiala muuttuu laajaksi ja lennokkaaksi. Konekirjoitustekstissä on vain vähän virheitä ja nekin Aku on kynällä korjannut.

Työtilana Akulla oli lämpiminä vuodenaikoina porstuakamari (jossa on myös kirjasto) ja muulloin tuvan pöytä. Talon toinen kamari oli sisarten käytössä. Ikkunoiden suunta on pohjoiseen ja länteen. Tuvan ikkunoista avautuu avara näkymä lähiympäristöön, alempana kylällä sijaitseviin naapuritaloihin, tielle ja peltoaukealle. Kauempana edessä häämöttää koulu. Kylän asukasluku oli muutamia kymmeniä. Pyölniittujen koti valmistui nykyiselle paikalleen vuosina 1913-1916. ”Kirja ja Paperi kaappien” August on merkinnyt valmistuneeksi 17.12.1913 Pajapeltoon. Sitä ennen on jokin pöydänkulma muistiinpanojen

tekemiseen löytynyt synnyintorpassa. Päiväkirjan lisäksi Akun jäämistössä on erilaisia muistikirjoja, joihin on merkitty maatalan töitä, kylän postinjakovuoroja, sää tietoja jne.

Lähimmät toisilleen

Rakkaus on tunne, jonka eri muodot saavat ihmisen määrittämään suhdettaan toisiin ja itseensä. Aku kirjoittaa lähimmäisistään niukasti, vain jos on erityisen painokasta asiaa; kuolemantapaukset, perunkirjoitukset, vakavat sairaudet. Imönöp väapo –sarja alkaa äidin kuolinvuotena 1910. Isän kanssa syntyi arkipäivän ristiriitoja, jotka saivat Akun kirjoittamaan. Otto Pyölniittu piti poikansa kirjallisia harrastuksia täytenä haihatteluna, ajan haaskauksena ja loukkaa kommenteillaan poikansa sisintä. Aku, Ida ja Olga elivät ja vanhenivat yhdessä kymmeniä vuosia. Päiväkirjoissa Aku mainitsee siskot vain muutaman kerran ohi menneen ja ”yhteen niputettuna”, Idan (tai lita) pari kertaa nimellä. Sisarten kanssa elämä sujui ilmeisen ongelmitta. Sisaret pitivät talouden pystyssä ja tuvan lämpimänä, miehen ruuassa ja vaatteissa. Koska Aku on hyvin ahkera pohdiskelija, on todennäköistä, että mahdolliset ristiriidat sisarten kanssa olisi tullut mainittua. Kodin sisällä eletty arki ei antanut aihetta kirjoitteluun, joka kuvastaa Akun omaa yksityistä sielunmaisemaa, usein kirjojen sivuilta saadussa innoituksessa. Paljon sivuja täyttävät myös kertomukset tekeillä olevista töistä ja matkoista tai tilaisuuksista, joihin hän on osallistunut.

Perheen tasapainosta kertovat 1970-luvun alussa otetut lehtikuvat, joiden joukossa on tuvan pöydän ääressä otettu perhepotretti, jossa kaikki kolme ovat tyytyväisen näköisinä. Aku piti kuvasta ja teetti kopioita lahjaksi tuttaville ja kehysti niitä porstuakamarin seinille. Kaitafilmielokuvassa Aku ja sisaret häärivät tuvassa hymyssä suin. Lempeys, hyvyys ja vaatimattomuus ovat määreitä, joilla Pyölniittuja kuvataan kotikylällä. Heidät muistetaan poikkeuksellisen hyvinä ihmisinä. Muutama vuosi sitten tavoitin inkeriläismiehen, joka oli asunut pikkupoikana jonkin aikaa äitinsä kanssa Pyölniituilla. Hänen muistikuvansa tästä kodista olivat hyvin kiitolliset ja lähtemättömät. August oli opettanut pojan lukemaan ja valistanut omaksumallaan raittiusaatteella, jonka pakolaispoika allekirjoittaa vielä eläkeläisenäkin. Hän ei ole käynyt Pyölniituilla lapsuutensa jälkeen eikä tiedä hymyilevistä kasvoista valokuvissa. Hän kertoi muistavansa Aku, Ida ja Olga aina hyväntuulisina ihmisinä, jotka heti aamulla herättyään kohtasivat muut perheenjäsenet hymyssä suin.

Nuo viisi

August Pyölniittu sai elää pitkän elämän. Hänen persoonassaan yhdistyivät kunnianhimo ja vaatimattomuus, lempeys ja lahjomattomuus. Nuoruuden loputon tiedonjano johti vanhempana todelliseen viisauteen ja tasapainoon itsensä kanssa. Syrjäänvetäytyvä Aku ajatteli itsekseen ja antoi muiden puhua. Hän oli kyllin vahva ollakseen oma itsensä kaikkialla. Lempeä syrjästä katsoja, jota muut arvostivat. Hänelle kertyi luottamustehtäviä ja jonkin verran julkisuuttakin lukuisten lehtihaastatteluiden (1960- ja 1970-luvuilla) myötä. Hän esiintyi myös radiossa useita kertoja. Aku ei väheksynyt ihmissuhteita, mutta ymmärsi jo varhain olevansa sosiaalisesta ryhmästään poikkeava, joka ei sulaudu joukkoon tai ystäväyhteyksiin helposti. Hän vaati seuraltaan paljon ja jos riittävän sivistynyttä keskustelukumppania ei löytynyt, hän vetäytyi eikä jäänyt tuhmaamaan kallista aikaansa juttelemalla niitä näitä.

Aku halusi tutustua myös naiseen, mutta käytännössä tulokset jäivät laihoiksi. Riittävän hyvää ei naimiässä löytynyt eikä hän todellisia aloitteitakaan nähtä tehneen. Mainittavia

ihastuksia Akulla on oman laskutapansa mukaan viisi. Näistä naisista hän kertoo päiväkirjassaan nimeltä tai nimikirjaimin lukuun ottamatta viimeistä, jota hän kutsuu vain Viidenneksi. 29-vuotiaana Aku paljasti päiväkirjalleen kohdanneensa ensi kertaa naisen, jota kohtaan tuntee vetoa ja jonka kanssa voisi löytää myös aatetoveruutta. (1916) Aprikoidessaan naisen sielunelämää, hän kätkee tälle lainaamansa kirjan kannen ja suoja-paperin väliin ”salapaperin”, uskontoa koskevan artikkelin, jonka toivoo toimivan oljenkortena keskustelulle myöhemmin. Ilman tulosta. (1916) Naisen tunteet mitä ilmeisimmin kohdistuivat toisaalle ja hänellä oli muitakin ihailijoita. Ehkäpä hän piti Akua ystävänä, ei sen enempää. Vuosien päästä Aku toteaa ottaneensa liian vähän ”*lukuun sitä seikkaa, että toisella on lukuisa joukko ”rakastajia” ja toisella tuskin yhtään. Tämä suhteen epätasaisuus selittää paljon. Mikä teki hänet minulle ”erikoiseksi” se teki minut hänelle liian ”tavalliseksi”*”. (1923)

1920-luvulla ”N:o 2” suosittelee Akulle Rollandin romaania Jean-Christophe. Aku ostaa teoksen ja lukee sen, muttei saavuta riittävää varmuutta naisen henkisestä tasosta, jota hän kuvaa sanalla laimea. ”*Niin heikko ja kitukasvuinen on erotiikan kukka minusa. Tähän kyllä on suurena syynä se, että toiset voimakkaammat kasvit anastavat siltä sekä ravinnon, että kasvutilan, mutta syynä on myöskin se, ettei ole ketään, joka sitä kastelisi. Siis sekä ilman, ravinnon ja kastelun puute.*” (1922)

Ujous hankaloittaa tutustumista. Pyölniitulta kirjoja lainaamassa käynyt nainen kertoi tuttavalleen arvelleensa Akun olevan vihainen, ”*kun ei mitään puhu*”. Tämä tieto saa miehen pohtimaan: ”*Totta kyllä, että vaiteliaisuudessani menen liiallisuuksiin, mutta pitäisikö sen olla merkki liiallisuuteen menneestä huonosta luonteesta? Vaikka toisinaan kärsin sekä itse vaiteliaisuudesta että sen seurauksista, niin tuskin voinen sitä auttaa. Sitä paitsi ”suupalttikurssit” veisivät liian paljo aikaanikin.*” (1923) Akun sosiaaliset taidot ovat varsin vaatimattomat ja periaatteet tinkimättömät. Hän ei voi lujana raittius- ja siveysperiaatteen noudattajana hyväksyä täysin edes kahvin juontia tai tanssimista. Tupakanpoltosta ja alkoholin nauttimisesta puhumattakaan. August Pyölniittu ei ole mestari seuramiehenä, mutta eipä hän itsekään saa paljon huomiota osakseen. Tapaukset vuonna 1923 ovat maininnan arvoisia: ”*Nimipäiväkseni sain nimipäiväkortin, ensimmäisen eläissäni. Pahaksi onneksi se tuli henkilöltä, joka ei ole minulle missään suhteessa mielenkiintoinen, joten tapaus, vaikka sen olisi pitänyt olla merkkitapaus, jäi vaikutukseltaan melko laihaksi.]-[Tammikuun 30 päivänä saapui ”Opintotoveri” ja siihen oli painettu kuvani. Siitä ansiosta, että olin ehtinyt kaikkein ensimmäiseksi kirjoittautua oppilaaksi kirjeopistoon. Tämä nyt ei ole mikään erinomainen saavutus, mutta sai aikaan voimakkaan elämyksen. Onhan tämäkin tavallaan askel eteenpäin.*” (1923)

Naiset, rakkaus, rakastuminen ja sukupuoliasiat kuitenkin kiinnostavat päiväkirjan teemoista päätellen koko elämän. Kirjahyllystä löytyy kolmisenkymmentä avioliitto-, siveys- tai sukupuoliopaskirjaa (osa kirjoista on hävinnyt). Aku luki myös rakkausromaaneja, näytelmiä ja vanhemmalla iällä myös aikakauslehtien jatkokertomuksia. Niiden ihmissuhteita Aku analysoi päiväkirjansa sivuilla samaan tapaan kuin muutakin lukemaansa tai radioista kuulemaansa. Rakkauskirjeenvaihtoa Aku yritti ”ensimmäisen” ihastuksensa kanssa: ”*...kirjoitinkin asian johdosta likipitään 100 arkkia, mutta suurin osa jäi lukemattomaksi, vieläpä lähettämättäkin. Kukapa nyt minun kanssani sellaista.* (1971) Vähäisetkin kokemukset naisista auttoivat häntä tuntemaan itseään. Havainnot naisista saivat tekemään niitä myös itsestään. ”*Viime keväänä sitte havaitsin, että muut naiset olivat poistuneet eroottisesta mielikuvituksestani]-[jota seikkaa vaikka se tavallisten*

ihmisten keskuudessa onkin melko yleinen havainto, ei tässä tapauksessa käy niin selittäminen.]-[Lieneekö vanhentumisen oireita? ” (1924)

Omakohtaisia kokemukset perheen ulkopuolisista syvistä ihmissuhteista jäivät Akun osalta olemattomiksi ja käsitys naisista kauempaa katsotun ihailun ja haaveilun varaan. Hän ei jäänyt ilman puolisoa huonouttaan, mutta järkeili ihmissuhteet itsensä ulkopuolelle. Tunne-elämä jäi kiehtovaksi tuntemattomaksi elämänalueeksi. Hän tiesi jääneensä jostain paitsi, mutta se ei mitenkään pienentänyt hänen persoonaansa. *”...näyttää siltä, että kiinnostukseni muutoinkin on vähenemässä. Onhan selvää, ettei niistä [suhteista naisiin] mitään tämän enempää enää pääse kehittymään. Ainoa kiinnostava seikka olisi saada tietää olenko oikein arvioinut tilanteet, ja miten suuria virheitä olen näissä arvioinneissa tehnyt.” (1958)*

Aku oli liian laskelmoiva ottamaan tunteiden vuoksi riskejä, jotka kuuluvat väistämättä ihmissuhteisiin. Niitä ei voi kirjallisuuden avulla eliminoida. Aku ei yksinkertaisesti kyennyt perustelemaan itselleen parisuhteen tarvetta riittävän uskottavasti. Työkyky olisi saattanut häiriintyä. *”Taasko taistelun aika? Entäs jos minua vaadittaisiin Huhtikuun alussa panemaan sukset jalkaani, enkä voisi niitä enää ottaa pois? Saattaisin ehkä niillä ensipäivinä hiihdelläkin. Mutta kun tulee kesä, olisivat ne suurena haittana kulkiessa. Ja minähän jo arvaan, että suvi pian tulee. Tällainen on asema. Jos oletetaan että menisin esim. naimisiin (mitään siihen viittaavaa ei juuri vielä ole tapahtunut, mutta täytyy aina olla varuillaan)...” (1917)*

45 vuotta myöhemmin 75-vuotias Aku näyttää vahvan luonteensa kertomalla kirjoitelmasta ”Tylsät kynnet” (1960), josta laaditun kopion antoi pari vuotta myöhemmin naapurin isännälle luettavaksi, *”että saavat vähän naureskella”.*(1962) Mainittu teksti on laajahko sarkastinen analyysi omasta naimattomuudestaan. *”Ja niin se naimiseen meno sitte on jäänyt, mulla kun on liian tylsät kynnet.]-[Teräväkyntisimmät ensin valitsevat mieleisensä ja mulle jäisi ruuput. Ja jos tyttö saa valita, niin sulavamman valitsee.” (1960)*

Ystävien kesken

Ainainen rahapula ja maanviljelijän velvoitteet pakottavat Akun kontrolloimaan kaikkea muuta elämäänsä, jotta kaikki mahdollinen aika ja energia jäisi kirjoittamiseen, lukemiseen ja keksintöjen tekemiseen. Ihmissuhteita tai tunteita hän ei aseta milloinkaan etusijalle. Naapurisopu toi Akulle *”arvokkaan lisän mielenrauhan tuojana”*, vaikka nämä suhteet eivät johtaneetkaan aattelliseen kanssakäymiseen. Ystävyys oli Akulle ennen kaikkea keskustelukumppanuutta, hengenheimolaisuutta. Tyydyttäviin keskusteluihin hän pääsi vain harvojen kanssa. *”Pyrittäessä henkevämpään seuraan, on sitä etsittävä laajemmalta ympäristöltä. Sukulaissielut eivät ilman muuta joudu kosketuksiin keskenään. Niiden löytäminen on joskus vaikeuksien takana”.* (irallinen kirjoitelma n.1920-luvulta)

1970-luvun vaihteessa Akun pitkäaikaisin ystävä halvaantui ja menetti puhekykynsä. Se on Akulle suuri menetys. Vuoden 1971 lopulla Aku sairastui itsekin vakavasti (mutta toipuu) ja kirjoitti onnettomalla käsialalla arkin, jossa kertoo kiitollisuudestaan ystäviään kohtaan. Mainitut olivat kaikki miehiä, viisi heitäkin.

Mennyttä ja olevaa

Vuosien myötä olen kiintynyt Pyölniittuihin monin tavoin, koen erityisesti Akun ystävänä, jonka mielipiteitä etsin innolla, sisarista haluaisin tietää enemmän. Pajapellon kodissa vierailut ovat näiden ihmisten kohtaamista. Hoidan heidän kotiaan museona, mutta tunnen olevani heillä kylässä. Ystävyys Akun kanssa on ystävyyttä hänen tekstiensä kanssa. Kun luen hänen ajatuksiaan, olen välillä samaa mieltä, välillä miehen teksti saa minut raivon partaalle, välillä haluaisin sanoa lohdutuksen sanoja. Lukiessa laajaa vuosikymmenien aikaista päiväkirjaa ensimmäisenä ulkopuolisena, olen kokenut tyydytystä sivujen löytymisestä ja järjestämisestä ja vastuuta niiden sisältämän tiedon jakamisesta hienotunteisesti, mutta totuudenmukaisesti. En alkujaan tarkalleen tiennyt kirjoittelun laajuudesta, en liioin siitä, kuinka harvinaisia elävät keskustelut muiden kanssa Akun elämässä olivat olleet. Päiväkirja sisältää toistuvasti toiveen tulevasta lukijasta.

Elämäntarina museossa

Pyölniitun museon kaltaisissa henkilömuseoissa kuolema on läsnä yhtä lailla kuin elämä. Henkilöt, joiden koti on muuttunut tai muutettu museoksi, ovat lähteneet ikuisesti, mutta jättäneet omat jälkensä. Museon tehtävä on tunnistaa jäljet ja kertoa eletystä elämästä, joka on päätynyt kuolemaan. Todisteina elämästä museo vaalii materiaalia, esineitä, kokoelmia. Yksilökeskeinen henkilömuseo toimii melko pitkälle päähenkilönsä tähden, suuntautuen ehkäpä muita museoita enemmän menneisyyteen kuin tulevaan tai nykyisyyteen. Koti ilman asukkaita on muiston paikka, jossa on nähtävillä eletty elämä, nykyisyys jatkuu toisella tasolla.

Lähteet:

Paimion seurakunnan arkisto:

Sukuselvitys Pyölniitun suvusta. Kirkkoherra Johannes Cantell (suom. Kantele)1932.

Paimion kaupungin kulttuuritoimi. Kotiseutuarkisto. August Pyölniitun arkisto:

Pyölniittu, August: Imönöp väapo [Elämän työni]. Päiväkirja 1910-1987.

Pyölniittu, August: Hermolepuutuksesta. Irrallinen kirjoitelma. [1920-luku]

Pyölniittu, August: Muistikirja asuinrakennuksen rakennusvaiheista 1913-1916.

Lehtileikekokoelma

August Pyölniitun museo:

Esinekokoelma

Kirjakokoelma ja kirjaluetelo.

Valokuvakokoelma

Into Salvelan yksityisarkisto:

Kaitafilmielokuva August Pyölniitusta. 1972.

Asumattomuuskauden jälkeen Pyölniittujen koti ja jäämistö olivat kokonaisuus, jonka haltijana kunta teki päätökset sen säilyttämisestä ja hoitamisesta; ulkorakennukset purettiin ja asuinrakennuksessa pidettiin siivoustalkoita ts. osa esineistä poistettiin tai siirrettiin muualle. Ilmeisesti tällöin kirjoitelmat siirrettiin pois museosta ja unohtuivat ja ”katosivatkin” yli kymmeneksi vuodeksi, kunnes löytyivät vuonna 1993. Ilman arkistoa s.o. Akun sielu olisi museon ylläpitokin jäänyt vaille sisällöllistä pohjaa. Pyölniittujen Pajapellon pientilan kotipiiristä on jäljellä keltamullattu paritupainen asuinrakennus villiintyneessä puutarhassa. Pellot ovat edelleen viljelyksessä. Vuonna 1987 August Pyölniitun syntymän satavuotispäivää juhlustettiin teettämällä muistolaatta pihakiveen (pronssireliefi; kuvanveistäjä Raili Mikkonen-Joutsen).

August Wilhelm Pyölniittu (1887-1979) ja hänen sisarensa Idan (1890-1974) ja Olga (1895-1976) koti, Pajapelto, toimii museona Lounais-Suomessa. Museon omistaa Paimion kaupunki. Museo on syntynyt Augustin kuoleman jälkeen 1979, jolloin tila irtaimistoiheen tuli kunnan omistukseen. Museo toimii asuinrakennuksessa, jonka esineistö on luetteloitu. Ulkorakennukset on purettu. Museossa on parin tuhannen niteen kirjasto. August Pyölniitun arkisto on osa Paimion kotiseutuarkistoa ja sisältää n. 4 hm asiakirjoja.

Pyölniittu on paikallinen merkkihenkilö, ”Paimion viisas”. Hän oli itseoppinut tiedemies ja keksijä, joka uurasti erityisesti neonturbiinikeksintönsä parissa kymmeniä vuosia yrittäen saada idealleen tukea ja patentin. Pyölniitun laskupää oli tunnettua ja hänen kodissaan aloitti myös Paimion osuuskassa toimintansa isännän toimiessa asiamiehenä. Hänestä tuli Kansanvalistuseuran kirjeopiston oppilas n:o 1 1920-luvulla.

Sukunimi Pyölniittu tulee Kurjen Junnin torpasta, jonka nimen isä Otto otti sukunimekseen, kun torppa siirrettiin Pajapellon palstatilalle (8 ha) Maljamäen kylään 1913. Koska Pyölniitun kolme sisarusta olivat kaikki naimattomia, loppui suku heidän kuoltuaan. 1910, isän 1917, Idan 1973 ja Olga 1976